

บทความวิจัย

เรื่อง “ ประชานเหมา เจ้อ ตุง ลี้้นสุดอำนาจ ”

โดย

นางสาวรินทร์ภัส สรรพพรพงศ์

รหัสนักศึกษา 05520598

เสนอ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรางคณา นิพัทธ์สุขกิจ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษารายวิชา 450 460 การศึกษาเอกเทศ

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2555

ชื่อเรื่อง	ประธานเหมา เจ๋อตุง สิ้นสุดอำนาจ
ชื่อผู้วิจัย	นางสาวรินทร์ภัส สรรพวรพงษ์ รหัสนักศึกษา 05520598
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรางคณา นิพัทธ์สุขกิจ
ปีการศึกษา	2555
คำสำคัญ	สิ้นสุดอำนาจ เหมาเจ๋อตุง

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “ประธานเหมา เจ๋อตุง สิ้นสุดอำนาจ” มีจุดมุ่งหมายที่ได้เน้นศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้หมอดำนาจลง ศึกษาถึงชีวประวัติ ความสำคัญ ตลอดจนสิ่งที่เหมาเจ๋อตุงมอบไว้ให้แก่ประเทศจีน จากบุคคลธรรมดาที่มาจากท้องถิ่นสาขานาน ตูเมืองกรุงปักกิ่งอันยิ่งใหญ่ รวบรวมไปรพลเคลื่อนทัพ จัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ มีแนวคิดที่ไม่เหมือนใคร นำไปสู่การปฏิวัติวัฒนธรรมอันยิ่งใหญ่ของจีน สร้างความเปลี่ยนแปลงให้ชาวจีนอย่างมาก

ผลการวิจัยพบว่าสาเหตุที่ทำให้เหมาเจ๋อตุง สิ้นสุดอำนาจลงนั้น มีสาเหตุหลักๆ ที่สำคัญคือ การก่อตัวของแก๊ง 4 คน ที่สร้างความเสื่อมเสียและทำลายชื่อเสียงของเหมาเจ๋อตุงเป็นอย่างมาก เนื่องจากแก๊ง 4 คนนี้มีแนวคิดต่อต้านการปฏิวัติของเหมาเจ๋อตุง ซึ่งมีแกนนำหลักคนสำคัญ คือนางเจียงชิง ภรรยาคนที่ 3 ของเหมาเจ๋อตุง ที่มีลักษณะนิสัยไม่ชอบให้ใครได้ดีเหนือกว่าตน และด้วยความสัมพันธ์ระยะหลังกับเหมาเจ๋อตุงที่ไม่ดีนัก จึงคบคิดกับเพื่อนอีกสามคน คือ เหยาเหวินหยวน จางซุนเจียว และหวังหงเหวิน ช่วงชิงอำนาจจากเหมาเจ๋อตุง ต้องการเป็นใหญ่ในแผ่นดินจีน สิ่งนี้เองที่ทำให้อำนาจของเหมาเจ๋อตุงสั่นคลอน และถูกลดบทบาทลงในที่สุด

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

บุรุษหนุ่มไฟแรงผู้นำพรรคพวกและกองทัพแดง เดินทัพทางไกล 25,000 ลี้ ในปีค.ศ. 1930-1933 คือบุคคลเดียวกันกับบุรุษวัย 50 เศษ ผู้สงบนิ่งท่ามกลางคลื่นมหาชน ณ จัตุรัสเทียนอันเหมิน ก่อนประกาศต่อปวงชน ณ ที่นั่นและชาวโลก ในวันที่ 1 ตุลาคม ปีค.ศ. 1949 ด้วยประโยคที่หนักแน่น มีพลังว่า “ประชาชนจีนได้ลุกขึ้นยืนแล้ว” และบุคคลคนเดียวกันนี้ ที่เปิดฉากการเคลื่อนไหวปฏิวัติวัฒนธรรมในปี ค.ศ. 1966 บุรุษผู้ทำให้การกำเนิดของ ‘สาธารณรัฐประชาชนจีน’ เต็มไปด้วยเรื่องราวของหยดเลือดและหยาดน้ำตานามของบุรุษผู้นั้น เหมาเจ๋อตุง (ค.ศ.1893-1976)

จากประสบการณ์การเป็นนักเคลื่อนไหวในวัยหนุ่ม เหมาเจ๋อตุง ได้แสดงออกถึงภาพลักษณ์ของเยาวชนผู้มีจิตใจหาญกล้า เต็มเปี่ยมด้วยจิตวิญญาณนักปฏิรูปทางความคิด และภายหลังได้เป็นผู้นำการคัดค้าน การต่อสู้ และการปฏิวัติที่พลิกฟ้าพลิกแผ่นดิน เพื่อให้ได้มาซึ่งความเท่าเทียมในสังคม เหมาเจ๋อตุงไม่เพียงแต่เป็นสัญลักษณ์แห่งความเป็นประเทศจีนใหม่ ที่ล้มล้างอำนาจเก่า และสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้กับมาตุภูมิแล้ว อีกด้านหนึ่งยังเป็นมือที่ถอนรากวัฒนธรรมจีนในคราเดียวกันด้วย(หลิวป้อเจิง, 2522 : 22)

เป็นเวลา 25 ปีที่เหมาเจ๋อตุง ปกครองประชากร 1 ใน 4 ของโลกคือประเทศจีน เหมาเจ๋อตุง ได้เปลี่ยนจีนจากระบบศักดินาที่ล้าหลังให้เป็นประเทศที่ทรงอำนาจมากที่สุด ย้อนประวัติกลับไป ประธานเหมาเจ๋อตุง หรือ เหมาเจ๋อตุง (Mao Tse-tung 1893 – 1976) เกิดวันที่ 26 ธันวาคม ปี ค.ศ. 1893 ในครอบครัวชาวนา ที่มณฑลหูหนาน เหมาเป็นบุตรชายในตระกูลชาวนาเจ้าของที่ดิน บิดาของเหมา เหมาอี้ซาง เป็นคนเข้มงวด และชอบบังคับ เหมา มักต่อต้านบิดาอยู่เสมอ ซึ่งมีส่วนหล่อหลอมให้เหมาเป็นคนเข้มแข็ง ชอบต่อสู้คัดค้าน อย่างไรก็ตามเหมาก็ได้รับการสั่งสอนคุณสมบัติที่ดีงามจากผู้เป็นแม่คือ ความใจดี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ชอบช่วยเหลือผู้อื่น และรักการใช้แรงงาน เหมาจบการศึกษาจากวิทยาลัยฝึกหัดครู ก่อนจะเข้าร่วมพรรคคอมมิวนิสต์จีน หลังจากถูกปราบปรามโดยนายพลเจียงไคเชก

เหมาได้ขึ้นมาเป็นประธานของคณะโปลิตบูโร ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยภายใต้การปกครองของเหมาเจ๋อตุง (ค.ศ. 1920) พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้ชนะสงครามกลางเมืองจีน และปกครองจีนแผ่นดินใหญ่ได้ เหมา เจ๋อ ตุง ได้นำสาธารณรัฐประชาชนจีนเข้าเป็นพันธมิตรกับสหภาพโซเวียต ก่อนจะแยกตัวมาภายหลัง เหมาได้รับการยกย่องว่า เป็นผู้ร่วมประเทศจีนให้เป็นปึกแผ่นอีกครั้ง

หลังจากตกอยู่ใต้อิทธิพลของต่างชาติตั้งแต่สงครามฝิ่นในประเทศ เหมาถูกเรียกว่าประธานเหมา (Chairman Mao) (บุญชัย ใจเย็น, 2555 : 38)

ในปี 1921 เหมาเข้าร่วมการประชุมผู้แทนพรรคคอมมิวนิสต์ทั่วประเทศครั้งที่ 1 ที่เซี่ยงไฮ้ เป็นเลขาธิการกรรมการพรรคเขตหูหนัน นำการเคลื่อนไหวในกลุ่มกรรมกร และชวานาอยู่บ่อยครั้ง ขณะที่เหมาเป็นเลขาธิการคณะกรรมการการเคลื่อนไหวชวานาของพรรคได้เสนอแนวทาง “ยื่นหยัดการนำของชนชั้นกรรมาชีพต่อการปฏิวัติประชาธิปไตย อาศัยพันธมิตรกรรมกรชวานาเป็นพื้นฐาน” ปี 1927 สร้างฐานที่มั่นปฏิวัติแห่งแรกขึ้นที่เขาจิ้งกัซัน จากการรวบรวมกองทหารกรรมกรและชวานา ต่อมาเหมาได้พัฒนาแนวทางยุทธศาสตร์การปฏิวัติของจีน คือ “ใช้ชนบทล้อมเมือง ยึดอำนาจรัฐด้วยอาวุธ” ซึ่งการปฏิวัติจีนจนได้รับผลสำเร็จ

ปี 1930-1933 ร่วมกับ จูเต๋อ นำกองทัพแดงด้านการล้อมปราบครั้งใหญ่ของกั๋วหมินตั่ง 4 ครั้ง เมื่ออำนาจการนำกองทัพถูกพวกกั๋วหมินตั่งชิงไป ทำให้ฝ่ายแพ้การล้อมปราบครั้งที่ 5 จึงต้องละทิ้งฐานที่มั่น เดินทัพทางไกล 25,000 ลี้ไปทางเหนือใช้เวลา 3 ปี

ช่วงปี 1937-1945 ท่านเหมานำพรรค กองทัพ และประชาชนทำสงครามประชาชนต่อต้านญี่ปุ่นด้วยยุทธวิธี “สงครามยืดเยื้อ” จนได้ชัยชนะ และในปี 1943 เหมาได้รับเลือกเป็นประธานคณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์ และได้ดำรงตำแหน่งนี้ต่อเนื่องทุกสมัยจนถึงแก่อสัญกรรม ในปี 1946-1948 ท่านเหมาได้นำกองทัพปลดแอกและประชาชนจีน ทำสงครามทำลายการรุกโจมตีของฝ่ายเจียงไคเช็ค โดยเป็นผู้บัญชาการสู้รบในยุทธการใหญ่ 3 ครั้งและได้รับชัยชนะขั้นเด็ดขาด จนสามารถยึดอำนาจรัฐได้ทั่วประเทศ หลังได้รับชัยชนะแล้ว เหมาเจ๋อตงประกาศสถาปนา สาธารณรัฐประชาชนจีน ณ จตุรัสเทียนอันเหมิน ในกรุงปักกิ่งในวันที่ 1 ตุลาคม ปี 1949

หลังการตั้งประเทศจีนใหม่ ประธานเหมาได้นำพรรคและประชาชนปรับปรุงปฏิรูปด้านต่างๆ อาทิ การปฏิรูปที่ดิน ฟื้นฟูเศรษฐกิจของประชาชาติ ปรับปรุงให้อุตสาหกรรมและวิสาหกิจสำคัญเป็นแบบสังคมนิยม ขณะเดียวกันก็ต้องรับมือกับการคุกคามจากต่างประเทศ ควบคู่ไปด้วย(ทวีป วรดิถ, 2545 : 77)

ในการปกครองของเหมา เหมาได้รับวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากสำหรับตนเองและต่อพรรคคอมมิวนิสต์ เหมาได้ขอความคิดเห็นจากประชาชนจีนในเรื่องดังกล่าว หลังจากนั้นเหมาก็กำจัดคนที่พูดว่าอย่างอำมหิต คนหลายแสนคนถูกระบุว่าเป็นพลเรือนฝ่ายขวาและถูกไล่ออกจากงาน คนหลายหมื่นคนถูกส่งเข้าคุก แรงกดดันกับเหมาเพิ่มขึ้น แต่เหมาไม่สนใจอีกต่อไป เหมาแวดล้อมด้วยลูกขุนพลอยพยัคและมี

อิสระที่จะดำเนินตามความคิด ซึ่งมีน้อยคนนักที่จะคาดเดาปลายทางได้ว่าจะเกิดอะไรขึ้น(บุญชัย ใจเย็น, 2555 : 39)

ปี 1966 เนื่องจากการประเมินสถานการณ์การต่อสู้ทางชนชั้นภายในประเทศผิดพลาด ท่านเหมาได้ทำการปฏิวัติวัฒนธรรม ซึ่งต่อมาถูกกลุ่มเหินเปียวและกลุ่มเจียงชิงเข้าควบคุม จนทำให้การเคลื่อนไหวขยายวงกว้างเกินที่จะควบคุมได้ สร้างความเสียหายแก่ประเทศและประชาชน อย่างไรก็ตาม ในระหว่างนั้นเหมาก็ได้มองเห็นความผิดพลาด และพยายามยับยั้งความเสียหายแต่ก็ไม่เป็นผล การปฏิวัติวัฒนธรรมกินเวลาถึง 10 ปี

วันที่ 9 กันยายน 1976 เหมาถึงแก่อสัญกรรมที่กรุงปักกิ่ง สิริรวมอายุ 83 ปี ภายหลังจากถึงแก่กรรม 5 ปี พรรคคอมมิวนิสต์จีนได้ทำการประเมินผลงานและความผิดพลาดของเหมาอย่างรอบด้าน และได้ข้อสรุปว่า แม้ในบั้นปลายชีวิตของเหมาจะได้ทำความผิดพลาดที่ร้ายแรง ในเหตุการณ์เคลื่อนไหวปฏิวัติวัฒนธรรม แต่ถ้าเทียบกับผลงานที่ยิ่งใหญ่ และยาวนานที่สร้างให้แก่แผ่นดินและประชาชนจีน คุณความดีของเหมาก็มีมากกว่าความผิดพลาด เหมาเจ๋อตงยังคงเป็นผู้นำที่ยิ่งใหญ่และเป็นที่เคารพรักของประชาชนจีน ซึ่งสะท้อนได้จาก เมื่อครบรอบวันเกิดหรือวันตาย จะมีการจัดกิจกรรมรำลึกถึงอย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ยังมีรูป และรูปปั้นปรากฏอยู่ทุกมุมเมือง รวมทั้งในธนบัตรของสาธารณรัฐประชาชนจีนด้วย(ทวีป วรดิถก, 2545 : 78)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- เพื่อศึกษาชีวประวัติและความสำคัญของเหมา เจ๋อ ตุง
- เพื่อศึกษาสิ่งที่ท่านประธานเหมามอบไว้ให้แก่ประเทศจีน
- เพื่อศึกษาสาเหตุที่นำมาสู่การสิ้นสุดอำนาจของประธานเหมา

ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาเรื่อง “ ประธานเหมา เจ๋อ ตุง สิ้นสุดอำนาจ ” ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบเนื้อหาในการศึกษาตั้งแต่ชีวประวัติ ความสำคัญ การปฏิวัติวัฒนธรรม ตลอดจนบทบาททางการเมืองของประธานเหมา เจ๋อ ตุง ในช่วงสิ้นสุดอำนาจ

วิธีการดำเนินการวิจัย

ศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางประวัติศาสตร์ โดยศึกษาจากเอกสารชั้นรองที่เป็นภาษาไทย ในรูปแบบของหนังสือ สารนิพนธ์ บทความทางวิชาการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- ได้เข้าใจถึงชีวประวัติและความสำคัญของเหมา เจ๋อ ตุง
- ได้เข้าใจถึงสิ่งที่ท่านประธานเหมามอบไว้ให้แก่ประเทศจีน
- ได้เข้าใจถึงสาเหตุที่นำมาสู่การลดอำนาจของประธานเหมา

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บุญชัย ใจเย็น (2555) เขียนหนังสือเรื่อง “คนสร้างชาติ เหมาเจ๋อตุง” กล่าวถึงประวัติการปฏิวัติของเหมา ว่าเหมาทำหน้าที่เป็นเลขาธิการกรรมการพรรคเขตหูหนัน นำการเคลื่อนไหวในกลุ่มกรรมกร และชาวนา เหมาได้เสนอแนวทาง “ยื่นหัตถ์การนำของชนชั้นกรรมาชีพต่อการปฏิวัติประชาธิปไตย โดยอาศัยพันธมิตรกรรมกรชาวนาเป็นพื้นฐาน” เหมามีความเชื่อมั่นอย่างสูงกับแนวทางการปฏิวัติของชาวนา โดยประกาศว่า “การปฏิวัติของจีน ต้องอาศัยชนชั้นชาวนา” แทนที่จะเป็นชนชั้นกรรมาชีพ ดังที่กล่าวไว้ลัทธิมาร์ก-เลนิน ในปี 1946-1948 เหมาได้นำกองทัพปลดแอกและประชาชนจีน ทำสงคราม ทำลายการรุกโจมตีของเจียง ไคเช็ค โดยเป็นผู้บัญชาการสู้รบในยุทธการใหญ่ 3 ครั้ง และได้รับชัยชนะขั้นเด็ดขาด จนสามารถยึดอำนาจรัฐได้ทั่วประเทศ

หลังได้รับชัยชนะแล้ว เหมา เจ๋อ ตุง ได้ประกาศสถาปนา สาธารณรัฐประชาชนจีน ณ จัตุรัสเทียนอันเหมิน ในกรุงปักกิ่ง วันที่ 1 ตุลาคม ปี 1949 หลังจากการตั้งประเทศจีนใหม่ ประธานเหมาได้นำพรรคและประชาชนปรับปรุงปฏิรูปด้านต่างๆ อาทิ การปฏิรูปที่ดิน ฟื้นฟูเศรษฐกิจของประชาชาติ ปรับปรุงให้อุตสาหกรรม และวิสาหกิจสำคัญเป็นแบบสังคมนิยม ขณะเดียวกันก็ต้องรับมือกับการคุกคามจากต่างประเทศควบคู่ไปด้วย และในปี 1966 เหมาประเมินสถานการณ์การต่อสู้ทางชนชั้นภายในประเทศผิดพลาด เหมาได้ตั้งกลุ่มปฏิวัติวัฒนธรรม (เรดการ์ด) ขึ้นมาเป็นองค์กรที่มีอำนาจเหนือคณะกรรมการพรรค พฤติกรรมของเรดการ์ดนั้น เต็มไปด้วยความรุนแรงและรวดเร็ว ซึ่งไม่ได้อยู่บนพื้นฐานที่ได้รับการฝึกฝนมา และต่อมาถูกกลุ่มหลินเปียวและกลุ่มเจียงชิงเข้าควบคุม จนทำให้การเคลื่อนไหวขยายวงกว้างเกิน

ที่จะควบคุมได้ เหมามองเห็นความผิดพลาดที่เกิดขึ้นและพยายามยับยั้งความเสียหาย แต่ก็ไม่เป็นผล การปฏิวัติสร้างความเสียหายแก่ประเทศและประชาชนกินเวลาถึง 10 ปี

ทวีป วรดิกล (2545) เขียนหนังสือเรื่อง “เหมาเจ๋อตุง ฮองเติ่นักปฏิวัติ” กล่าวถึงการปฏิวัติวัฒนธรรมของเหมา เจ๋อตุง โดยเนื้อหาหลักนั้น ผู้เขียนได้หยิบยกข้อคิดเห็น มุมมองของนักสังเกตการณ์ตะวันตกขึ้นมาพิจารณาเหตุการณ์การปฏิวัติวัฒนธรรม ดังเชสโนสได้กล่าวไว้ว่า การปฏิวัติวัฒนธรรมครั้งใหญ่เป็นปรากฏการณ์ที่ไม่เคยมีมาก่อน และก็ไม่ปรากฏการณ์ใดเสมอเหมือน ไม่ว่าจะในประวัติศาสตร์ของลัทธิคอมมิวนิสต์จีน หรือขบวนการเคลื่อนไหวคอมมิวนิสต์ใดๆ ในโลกนี้ ประเทศต้องแตกแยกเป็นเสี่ยงๆ ตลอดเวลาหลายปี ราวกับถูกจับโยนเข้าไปในกลียุค นับตั้งแต่ผู้นำระดับสูงจนมาถึงผู้นำระดับล่างที่เป็นพื้นฐาน วิกฤตรูปแบบต่างๆ มีหลากหลาย ตามแต่สภาพภูมิศาสตร์และภูมิภาคที่แตกต่างกัน แล้วจะมีการเปลี่ยนแปลงเมื่อเวลาผ่านไปอีกด้วย จากการแตกแขนงออกไปเช่นนี้ ศูนย์กลางจึงไม่อาจควบคุมส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นอย่างเป็นกลไกไว้ได้ และสำหรับแฟร์เบงค์ มีความเห็นว่า การปฏิวัติวัฒนธรรมเป็นการอุบัติขึ้นของเหตุการณ์ที่แสนประหลาดน่าอัศจรรย์ ไม่มีใครรู้เลยว่า อะไรจะเกิดขึ้นต่อไป อยู่ๆ ประชานเหมา ก็ลงว่ายน้ำในแม่น้ำฉางเจียง พวกเขาเร่ร่อนด้วยรถจักรยานตามเมืองต่างๆ ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ที่เห็นกันอยู่เมื่อวานนี้เองหลายต่อหลายคน พอมาถึงวันนี้ ล้วนถูกจับตัวแท้เป็นอาชญากรกันถ้วนหน้า และยังมีเรื่องราวต่างๆ ของการก่อความยุ่งยาก ความโหดร้ายทารุณ และการทรมาณกันอย่างน่าสยดสยองที่ได้เปิดเผยกันในภายหลัง ระหว่างปี ค.ศ. 1966 ถึง ค.ศ. 1976 เป็น “สิบปีที่มีแต่ความสูญเสีย” ของจีนโดยแท้

เหตุการณ์การปฏิวัติวัฒนธรรมครั้งใหญ่นี้ สำหรับนักสังเกตการณ์ตะวันตกแล้วยังทำให้จีนที่มีความลึกลับอยู่แล้วยิ่งลึกลับมากขึ้น เป็นเหตุการณ์ที่ประชาชนจีนถึง 100 ล้านคนพากันเข้าร่วมอย่างแข็งขัน และมีผู้บริสุทธิ์มากมายตกเป็นเหยื่อ ในขณะที่มีคนอย่างน้อยที่สุด 500 ล้านคน ที่อาจกล่าวได้ว่า ล้วนได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์การปฏิวัติวัฒนธรรมนี้อย่างเด่นชัด

นิพิท สุระกานต์ (2517) เขียนหนังสือเรื่อง “เหมา เจ๋อตุง และความคิดของเขา” กล่าวถึงรูปแบบทางความคิดและความเชื่อการปฏิวัติของเหมา ว่า การปฏิวัติต้องแบ่งออกเป็นสองระยะ ระยะแรกก็เพื่อล้มล้างศักดินาถึงอำนาถิคมให้เป็นสังคมนิสระและประชาธิปไตย ระยะที่สองก็เพื่อพัฒนาการปฏิวัติให้ก้าวหน้าโดยสร้างสังคมนิยมขึ้น ประชาธิปไตยแผนใหม่นี้ต่อต้านจักรพรรดินิยม ยึดถือแนวนโยบายความเป็นอิสระแห่งประชาชาติ คัดค้านความเชื่อถือทางไสยศาสตร์และโหราศาสตร์ เหมามองว่าการแก้ไขความขัดแย้งที่แตกต่างกันออกไป ก็ต้องใช้วิธีการที่แตกต่างกัน ความขัดแย้งในเชิงปฏิบัติที่เกี่ยวพันกับการใช้

อุดมการณ์และนโยบาย อาจทำได้ด้วยการถกเถียงวิพากษ์วิจารณ์ การชักชวน การให้การศึกษา และที่สำคัญที่สุดคือ การวิจารณ์ความบกพร่องของตนเอง

วัฒนธรรมศักดินาอันเก่าแก่ของจีนยังฝังลึกอยู่กับมวลชนโดยทั่วไป เป็นวัฒนธรรมที่มอมเมาให้เชื่อถือในสิ่งเหลวไหล เชื่อเจ้าเชื่อผี เชื่อในบุญฤทธิ์ของโอรสแห่งสวรรค์ ในขณะที่เดียวกับบรรดาผู้ที่ร่วมกระบวนการต่อสู้มาตั้งแต่เดิมาก็แกว่งไกวไปกับลัทธิเก่าของรัสเซีย พวกปฏิวัติจีนจึงไคเซ่คี่แอบแฝงอยู่ในวงการบริหารต่างๆ ดังนั้นทางออกทางเดียวก็คือการปฏิวัติความคิดเสียใหม่ การปฏิวัติวัฒนธรรมคือการเตรียมตัวของจีนสำหรับอนาคต ไม่ว่าจะในสภาพสงครามหรือสันติภาพ เมื่อเกิดสงครามทุกคนสามารถเป็นทหารได้ รบได้ ในยามสันติ ทุกคนมีหน้าที่สร้างสรรค์และผลิตช่วยในการสร้างประเทศ เหมามาเชื่ออย่างแน่นแฟ้นว่า ถ้าปราศจากประชาธิปไตยที่กว้างไพศาล ไม่มีคนนับร้อยๆล้านคนที่เอาใจใส่ในกิจการของรัฐ นำองค์กรของพรรค และควบคุมผู้นำชั้นสูงแล้ว ก็เป็นการยากที่จะป้องกันมิให้อำนาจเผด็จการของชนชั้นกรมาชีพเปลี่ยนไปเป็นอำนาจเผด็จการของชนชั้นกฏุมพี “เราต้องคิดอาวุธเพื่อต่อสู้กวาดล้างตัวเอง และนำประชาธิปไตยมวลชนไปสู่ประชาชน” การปฏิวัติวัฒนธรรมของจีนซึ่งเริ่มเมื่อปี 2509 นั้น มิใช่เป็นแบบการปฏิวัติอย่างที่โลกตะวันตกเข้าใจ มิใช่เป็นการยึดอำนาจจากฝ่ายปกครอง หรือการแย่งอำนาจกันในพรรค แต่เป็นการปฏิวัติความคิดของคนทั้งชาติให้เลิกเชื่อถือวัฒนธรรมศักดินาที่รับใช้คนกลุ่มน้อย กวาดล้างความคิดปฏิวัติ ขจัดความคิดแบบลัทธิเก่าที่ต้องการนำระบอบสังคมนิยมกลับไปสู่ระบอบทุนนิยม เป็นการปฏิวัติเพื่อวางรากฐานให้แก่ระบอบสังคมนิยมอย่างแท้จริง

สำนักข่าวโนวอสตี (2522) เขียนหนังสือเรื่อง “จีนภายหลังเหมา” กล่าวถึงการปฏิวัติวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น และเรื่องราวภายหลังจากการมรณกรรมของเหมา ซึ่งยังคงเป็นหัวข้อเรื่องที่ถกเถียงอภิปรายกันอย่างแหลมคมในประเทศต่างๆเป็นอย่างมาก ภายหลังจากที่ได้มีการจับกุมผู้ร่วมงานที่ใกล้ชิดที่สุดของเหมาสี่คน เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 แล้ว โลกทั้งโลกก็พากันเฝ้าจับตามองการดำเนินการก้าวแรกของ “ผู้นำใหม่” คือ หวัง โกะ่ฝง ปักกิ่งได้เกิดการเคลื่อนไหวต่างๆขึ้นซึ่งส่งผลไปถึงการพยากรณ์ต่างๆ และเกิดการแสดงความคิดเห็นมากมาย ความคิดเห็นที่แพร่หลายที่สุดประการหนึ่ง คือการประเมินลักษณะความคลั่งคลายตัวทางการเมืองภายในจีน ในรูป “การลดความสำคัญของเหมาลง” โดยอ้างว่าผู้นำชุดใหม่ของจีนได้ผละออกไปเสีย จากคำสอนหลักมูลของเหมา นักจีนวิทยาชาวฝรั่งเศส ชื่อ คลอท คาดาร์ท ลงความเห็นว่าคุณคิดของเหมาได้ตายไปพร้อมกับตัวของเขาแล้ว

การลงข้อสรุปในเรื่องลดความสำคัญของเหมาลงนั้น มักจะทำกันโดยอาศัยมูลฐานจากคำประกาศอย่างคลุมเครือ ของผู้นำจีนในเรื่องนโยบายภายในประเทศ โดยกำลังแก้ไขหลักการบางอย่างของเหมาที่

ชีวประวัติและความสำคัญของเหมา เจ๋อตุง

เหมาเจ๋อตุง ผู้กุมอำนาจเหนือชีวิตผู้คนหนึ่งในสี่ของประชากรโลกอยู่เป็นเวลาหลายสิบปี คือต้นเหตุที่ทำให้ประชาชนกว่า 70 ล้านชีวิตต้องตายลงในยามสิ้นสุดสงคราม มากยิ่งกว่าน้ำมือของผู้นำคนใดในสมัยศตวรรษที่ 20 เขาเกิดในครอบครัวชาวนาที่อาศัยอยู่ในหุบเขาเส้าซาน มณฑลหูหนาน ใจกลางประเทศจีนเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม ปี 1893 บรรพบุรุษของเขาอยู่ในหุบเขาแห่งนี้มาเป็นเวลานานกว่าห้าร้อยปี เมื่อเหมาเกิดบิดาของเขาชื่อ เหมาเยินเซ่ง เป็นผู้มีอันจะกินมีอาชีพค้าข้าว มาดาชื่อ นางเหวินซีเหมย เขาเป็นชาวนาที่มีจิตใจแข็งแกร่งมีรสนิยมเกี่ยวกับวรรณกรรมของขงจื้อ บิดาได้เป็นคนตั้งชื่อให้เหมา ซึ่ง เหมาเจ๋อตุง นั้นมีความหมายว่า "แสงสว่างสดใส"

เหมาเจ๋อตุง มีพี่ชายสองคนชื่อ เจ้อหมิน (หมิน แปลว่า ประชาชน) และ เจ้อถาน (ถาน แปลว่า แคว้นเชียงถาน) ทั้งสองคนเสียชีวิตตั้งแต่เล็ก ทำให้แม่เขาเลี้ยงดูเหมาเจ๋อตุงผดแผกไปจากเด็กชวานาคคนอื่น ๆ ชื่อของลูกๆเหล่านี้ต่างสะท้อนให้เห็นความมุ่งมาดปรารถนาในส่วนลึกของชาวนาจีน ที่ต้องการให้ลูกชายของตนมีอนาคตที่ดี และหวังว่าเด็กเหล่านั้นจะทำได้สำเร็จ ตำแหน่งงานที่มีเกียรติเปิดกว้างสำหรับทุกคนที่มีการศึกษา ซึ่งตลอดเวลาหลายศตวรรษหมายถึงการศึกษาเล่าเรียนคำสอนของขงจื้อ สติปัญญาที่เป็นเลิศทำให้เด็กหนุ่มที่ไม่ว่าจะมีประวัติพื้นเพเช่นไร สามารถผ่านการสอบจางหงวนกลายเป็นขุนนางขึ้นมาจนถึงตำแหน่งอัครมหาเสนาบดี การเข้ารับราชการหมายถึงความสำเร็จ และชื่อที่ตั้งให้เหมือนกับน้องชายทั้งสองนั้นก็แสดงออกซึ่งความหวังที่ฝากไว้กับพวกเขา

เหมาเจ๋อตุง ถือกำเนิดในยุคที่สังคมศักดินาของจีนกำลังตกต่ำ จีนรบแพ้จักรวรรดิญี่ปุ่นอย่างยับเยินในสงครามเจี๋ยอู่ ต้องยอมทำสัญญาหม่ากวน ยกได้หัวนและเกาะแก่งต่างๆบริเวณนั้นให้ญี่ปุ่น ช้ายังต้องจ่ายค่าปฏิกรรมสงครามจำนวนมากชดใช้ไปด้วย

วัยเด็กของเหมาเป็นวัยที่ปราศจากความวิตกกังวล เขาอยู่กับครอบครัวฝ่ายแม่ซึ่งก็คือสกุลเหวินจนกระทั่งอายุแปดขวบ เขาช่วยงานในนา และได้เรียนหนังสือขั้นต้นจากครูในหมู่บ้านส่วนใหญ่ประกอบด้วยคำสอนของขงจื้อ ซึ่งยากเกินกว่าที่เด็กๆจะสามารถทำความเข้าใจได้และจะต้องท่องจำจนขึ้นใจ เขามีพรสวรรค์ทางด้านความจำเป็นเลิศและท่องจำได้ดี มีความขยันอ่านและเขียนข้อความอันแสนยากที่ท่องจำมาได้เป็นอย่างดีด้วย เหมาเริ่มหัดเขียนบทร้อยแก้ว และบทกวีที่ดี การอ่านหนังสือกลายมาเป็นชีวิตจิตใจของเหมา

ในขณะที่หมารักแม่ของเขามาก เขากลับเกลียดพ่อ เนื่องจากพ่อเคยทำร้ายเขาตั้งแต่ยังเด็ก เขามีอุปนิสัยดื้อรั้นไม่ฟังใคร ดังนั้นเมื่อเข้าเรียนในโรงเรียนจึงปรากฏว่าถูกเชิญให้ออกจากโรงเรียนอย่างน้อย 3 แห่ง

ในปี 1968 ขณะที่ทำการล้างแค้นศัตรูการเมืองในวงกว้าง เขาบอกกับพวกศัตรูที่ถูกทรยศว่า ยอกให้พ่อได้รับการกระทำรุนแรงเช่นนี้บ้าง เขาพูดว่า "พ่อฉันเป็นคนเลว ถ้าทุกวันนี้เขายังมีชีวิตอยู่ เขาจะต้องถูกสำเร็จโทษโดยด่วน" (จุง ชาง , 2537 : 26) และเขายกพ่อว่า ในเมื่อพ่อเป็นพ่อและอายุมากกว่า ก็ควรทำงานที่ต้องออกแรงมากกว่าเขาที่อายุน้อยกว่า ซึ่งการกระทำของเขามาถือเป็นเรื่องที่ไม่อาจยอมรับได้ตามกรอบประเพณีของจีน

เขามาสนใจในการศึกษาเล่าเรียน แต่บิดาไม่สนับสนุน เมื่ออายุได้ 16 ปีเขาได้ขอร้องให้ผู้ใหญ่ไปเจรจาเกลี้ยกล่อมให้บิดาอนุญาตให้เข้าเรียนในโรงเรียนประถมตงชาน แต่เรียนได้เทอมเดียวก็ต้องย้ายโรงเรียน เนื่องจากความรู้ที่มีอยู่ สูงกว่าเด็กชั้นประถมทั่วไป เมื่อย้ายมาอยู่โรงเรียนประถมเซียงเซียง ในเมืองสำคัญของมณฑลหูหนาน เขาได้สนใจเข้าฝึกเป็นทหารควบคู่ไปกับการเรียนด้วย

ต่อมาเขามาสอบเข้าโรงเรียนฝึกหัดครูที่ 4 ของมณฑลหูหนาน ภายหลังโรงเรียนนี้ยุบไปรวมอยู่กับโรงเรียนฝึกหัดครูที่ 1 ซึ่งเป็นโรงเรียนระดับมัธยม ที่มีมาตรฐานสูงมาก ไม่แตกต่างจากระดับอุดมศึกษามากนัก และระดับการฝึกครูก็เข้มงวด บรรดาอาจารย์ในโรงเรียนไม่ใช่อาจารย์อย่างสุกเอาเผากิน การศึกษาของเขามาเจ็ดถึงใน 5 ปีนี้ นับว่ามีความสำคัญต่อเขาพอสมควร

ในขณะที่เรียนที่นี้ เขามาเป็นผู้ริเริ่มจัดตั้งสมาคมเพื่อนนักเรียนจีน (จอน ฮัลลิดี , 2537 : 30) ตั้งแต่ยังเรียนอยู่ เขาก็แสดงให้เห็นว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถในการแก้ปัญหาและมีความเป็นผู้นำ

หลังจากจบการศึกษาในโรงเรียน เขามีโอกาสเข้าเป็นพนักงานของหอสมุดมหาวิทยาลัยเป่ย์ผิง ทำให้ได้ศึกษาประวัติศาสตร์จีนและเรื่องราวต่างๆจนได้ไปเป็นครูสอนประวัติศาสตร์ที่โรงเรียนประถมฉิวเย่ในฉางซา เพื่อเผยแพร่สิ่งต่างๆให้กับเยาวชน

เขามาเจ็ดถึงรับความคิดแบบคอมมิวนิสต์มาจากสหภาพโซเวียต และเพื่อที่จะให้เกิดการปฏิวัติในประเทศจีน จึงตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ขึ้น เพื่อสนับสนุนอุดมการณ์ทางการเมืองของตัวเอง คอมมิวนิสต์ของเขามาเจ็ดถึงไม่เหมือนกับของโซเวียต เพราะของเขามาจะเป็นระบบที่เน้นสังคมนิยม ทุกคนต้องทำงานหนักเพื่อที่จะให้ภยันานนั้นสุขสบาย

สิ่งที่ท่านประธานหมามอบไว้ให้แก่ประเทศจีน

บทบาทด้านการต่อสู้เพื่ออุดมการณ์

เหมา เจ๋อตง มีอุดมการณ์ทางการเมืองมาตั้งแต่ยังไม่ได้ขึ้นเป็นผู้นำของพรรคคอมมิวนิสต์ ดังจะเห็นได้จากตั้งแต่สมัยยังเป็นวัยรุ่น การที่เหมาได้อ่านหนังสือจำนวนมาก ทำให้เขามีความคิดที่จะฟื้นฟูประเทศชาติ เช่น การอ่านจุลสาร ชื่อ “เลี่ยนเฉิงกวางเฟินเตอเวยเลี่ยน” (อันตรายที่มหาอำนาจจะตัดแยกแผ่นดินเป็นเสี่ยงๆ) หลังจากที่ได้อ่าน เขาเกิดรู้สึกท้อท้อกับอนาคตของชาติ จึงเป็นจุดเริ่มต้นแห่งความมุ่งมั่นที่จะเรียนหนังสือต่อ เพื่อศึกษาเรื่องประเทศจีนเป็นพิเศษ ในช่วงราชวงศ์ชิงใกล้จะถึงจุดสุดท้าย ก็มีสมาคมลงเหมิงฮู่¹ เกิดขึ้น และตัวของเหมาเองก็สนใจนโยบายปฏิวัติของสมาคมนี้ เขาเสนอบทความให้ล้มราชวงศ์ชิง และให้จัดตั้งรัฐบาลใหม่ โดยเชิญ ดร.ซุนยัตเซ็นซึ่งอยู่ในญี่ปุ่นกลับมาเป็นประธานาธิบดี คังอิวเหวยเป็นนายกรัฐมนตรี เหลียงฉีเซาเป็นรัฐมนตรีต่างประเทศ (บุญศักดิ์, 2550 : 54)

อุดมการณ์ทางการเมืองของเหมา คือ การยึดมั่นในอุดมการณ์มาร์กซ์ หลี่ต้าจาวกับเงินตุ๋ชิว เป็นผู้ชี้ให้เหมาสนใจอุดมการณ์ลัทธิมาร์กซ์ ในช่วงเวลาฤดูร้อนระหว่างปี 1919 ถึง ปี 1920 เป็นจุดหักเหสำคัญที่สุดในชีวิตของเหมาเจ๋อตง ในระยะเวลานั้น เขาได้อ่าน “แถลงการณ์พรรคคอมมิวนิสต์” ของมาร์กซ์และเองเกลส์ฉบับภาษาจีนที่แปลโดย เงินว่งเต้า อ่าน “ การต่อสู้ทางชนชั้น ” ของคาร์ล เค้าท์สกี “ ประวัติศาสตร์สังคมนิยม ” ของเคอร์คอป ตลอดจนทฤษฎีและบทนิพนธ์อื่นๆ ของมาร์กซ์ที่กระจายอยู่ที่ต่างๆ เป็นจำนวนมาก ทำให้เหมาเจ๋อตงเริ่มคิดว่าหากประสงค์จะได้รับชัยชนะในการปฏิวัติ “ ก็จะต้องมีคนกลุ่มหนึ่งที่บากบั่นมีจิตใจใฝ่ความก้าวหน้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องมีลัทธิอย่างหนึ่งที่ทุกคนจะต้องรักษาปฏิบัติร่วมกัน” ซึ่งก็คือลัทธิมาร์กซ์ เขาเห็นว่า “ การปฏิวัติแบบรัสเซีย เป็นแนวทางการเปลี่ยนแปลงอย่างหนึ่งเมื่อหนทาง

¹ ลงเหมิงฮู่ย (United Allegiance Society) คือ สมาพันธ์ความร่วมมือเพื่อการปฏิวัติประชาธิปไตยจีน (Chinese Revolutionary Alliance) หรือที่รู้จักกันในนาม สันนิบาตจีน (Chinese United League) เป็นสมาคมลับที่ทำการเคลื่อนไหวใต้ดินต่อต้านราชวงศ์ชิง ก่อตั้งโดยซุนยัตเซ็นและซ่งเจี๋ยเหวินที่กรุงโตเกียวของญี่ปุ่น เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม ค.ศ. 1905 หลังจากการเยือนสิงคโปร์ของซุนยัตเซ็น ในปี ค.ศ. 1906 สาขานานหนางก็ได้ถูกตั้งขึ้นที่นั่น โดยถูกใช้เป็นกองบัญชาการกลางขององค์กรในเอเชียอาคเนย์ต่อมา เมื่อก่อตั้งสาธารณรัฐจีนสำเร็จในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1912 ลงเหมิงฮู่ยก็ได้พัฒนาไปเป็นก๊วนหมินตั้งหรือพรรคคณะชาติ

อื่นๆทุกทาง แม้จะใช้ความพยายามทำอะไร ก็มีแต่อัปจนสิ้นหวังเจอแต่ทางตันอย่างเดียว” การดัดแปลงประเทศจีนจะต้องใช้การปฏิวัติชนชั้นกรรมาชีพและเผด็จการชนชั้นกรรมาชีพ ลัทธิมาร์กซ์เป็นสัจธรรมของประชาชนผู้ถูกกดขี่ถูกขูดรีดเพื่อเปลี่ยนชีวิตไปสู่การปลดปล่อย พื้นความทุกข์ยากลำเค็ญ

ดังนั้น อุดมการณ์ของเหมาเจ๋อตง จากวันที่เขาชื่นชมในลัทธิมาร์กซ์ จนกระทั่งวันสุดท้ายแห่งชีวิตก็คือ อุดมการณ์ “คอมมิวนิสต์”

บทบาททางการเมือง การปกครองและกลยุทธ์ต่างๆ

ปี 1919 หลังจากสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 1 มีการประชุมสันติภาพปารีส ที่ซึ่งที่จีนก็ชนะสงคราม แต่พวกอเมริกา กลับเอาเปรียบจีนในหลายๆด้าน เรื่องนี้ทำให้ชาวจีนในประเทศไม่พอใจเป็นอย่างมาก เลย อาศัยโอกาสตรงนี้ เรียกร้องเพื่อนๆที่นางซาและหูหนานเคลื่อนไหวเพื่อแสดงถึงความรักชาติ เพราะฉะนั้นในประเทศจีนจึงเกิดเหตุการณ์การเคลื่อนไหว 4 พฤษภาคม ขึ้น เพื่อคัดค้านลัทธิจักรวรรดินิยม และลัทธิศักดินานิยมอย่างถึงที่สุด ในขณะเดียวกัน การเคลื่อนไหวในครั้งนี้ ก็เป็น โอกาสเผยแพร่ลัทธิมาร์กซ์เช่นกัน

ในที่สุด เหมาที่ตั้งสหพันธ์นักเรียนนักศึกษาหูหนานขึ้นมา ซึ่งสหพันธ์นี้มีมติให้หยุดเรียนทั้งหมดเพื่อเข้าร่วมการเคลื่อนไหวรักชาติร่วมกับประชาชนทั่วประเทศ

กลยุทธ์ของเหมาเจ๋อตง คือการจัดให้คณะผู้แทนนักเรียนนักศึกษาแยกกันไปตามเมืองต่างๆ เช่น เป่ ยิง เซียงไฮ้ กว่างโจว เหิงหยาง ฉินโจว จางเต๋อ เป็นต้น เพื่อเผยแพร่ความชั่วช้าของจางจิ้งหยาว² และจุดประสงค์ในการโค่นจางในขณะนั้น การต่อสู้เพื่อ โค่นจางจิ้งหยาวปะทุขึ้นเป็นไฟลามทุ่ง หลังจากต่อสู้อย่างยากลำบากมานานถึง 10 เดือน การเคลื่อนไหวขับจางจิ้งหยาวภายใต้การนำของเหมาเจ๋อตงก็สำเร็จ

ความปรีชาทางการเมืองและความสามารถในการจัดตั้งที่เหนือผู้อื่น ของเหมาเจ๋อตง ได้แสดงออกประจักษ์ชัดเป็นครั้งแรกในการต่อสู้คัดค้านลัทธิจักรวรรดินิยม และคัดค้านลัทธิศักดินานิยมคราวนี้

² จางจิ้งหยาว คือ ขุนศึกที่ครองอำนาจอยู่ในหูหนาน

บทบาทด้านการยอมรับศรัทธาจากสังคม

เนื่องจากในวัยเด็กชีวิตลำบาก ตัวเองเป็นลูกชานาเลยเข้าใจถึงความยากลำบากของชานาทั้งหลาย และประชาชนที่ตกทุกข์ได้ยาก สิ่งเหล่านี้ทำให้เขาสามารถใกล้ชิดประชาชนเสาะหา หลอมละลายเป็นเนื้อเดียวกันกับประชาชน ในที่สุดก็ได้รับความเชื่อถือศรัทธาและความรักใคร่สนับสนุนจากประชาชนใน ความรู้สึกของคนจีนแล้ว เหมาจื้อจุง ยิ่งใหญ่เทียบเท่า จักรพรรดิ และมีคุณธรรมด้านต่างๆดังนี้

- ด้านคุณธรรม คุณธรรมของประธานเหมา เหนือกว่าจักรพรรดิเหยาและซุ่น³

เหยาและซุ่น ไม่ยึดติดในตำแหน่ง มอบบัลลังก์แก่ผู้มีความสามารถ ประธานเหมาท่านก็ไม่ยึดในลาภยศ มอบตำแหน่งประธานพรรคแก่ส่วกั้วเฟิงเหมือนกัน แต่ต่างกันตรงที่ สมัยเหยาและซุ่น พวกพระองค์มี แผ่นดินแค่แคว้นเดียว มีทรัพย์สินสมบัติเพียงแค่ตำหนักทำจากหญ้าฟางและบัลลังก์ไม้ผุๆ การสละตำแหน่ง ของพวกพระองค์เลยไม่ต่างจากยาจกเลิกเป็นขอทาน หรือคนยากไร้ละทิ้งเสื้อผ้าผืนหนึ่ง แต่ในขณะที่ ประธานเหมา ท่านทิ้งตำแหน่งผู้นำโลกคอมมิวนิสต์สากลและผู้นำประเทศที่มีประชากรมากที่สุดในโลก ให้แก่คนอื่นได้ นี่แสดงว่าคุณธรรมของท่านเหนือล้ำกว่าเหยาและซุ่นมากมายนัก

- ด้านความเป็นนักกี ความเป็นศิลปินของท่านประธานเหมาเหนือกว่า หลีโหว่จู่และจักรพรรดิ ช่งฮู่ยง⁵

หลีโหว่จู่และช่งฮู่ยงเกิดมาบนกองเงินกองทอง ศึกษาหาความรู้อย่างสุขสบายไม่ต้องมีเรื่องอานาธรณ์ร้อน ใจใดๆ ในขณะที่ประธานเหมาเกิดมาในครอบครัวชานา ท่านต้องทำงานหนักเพื่อให้ได้ศึกษาเล่าเรียน แต่ ท่านก็ยังบรรลุถึงความเป็นนักกี ได้สร้างงานเขียนที่ยิ่งใหญ่ทางวรรณกรรมออกมามากมาย อีกทั้งพัฒนา อภิปรัชญาของมาร์กซ์ให้สู่โลกของความเป็นจริงในประเทศจีนมากขึ้น นี่แลที่ว่า หลีโหว่จู่และช่งฮู่ยง จักรพรรดิผู้เป็นปราชญ์แต่สิ้นแผ่นดิน จะเปรียบอันใดกับประธานเหมา ปราชญ์ที่สยบแผ่นดินและใจผู้คน นับพันล้านได้

³ เหยาและซุ่น คือ ผู้ปกครองประเทศจีนตามตำนาน ในยุคยุคสามกษัตริย์ห้าจักรพรรดิ

⁴ หลีโหว่จู่ คือ กษัตริย์องค์หนึ่งในราชวงศ์ถังได้

⁵ ช่งฮู่ยง ทรงเป็นพระโอรสลำดับที่ 11 ของจักรพรรดิช่งเซินจง

- ด้านความสามารถในการบัญชี ความปรารถนาในการศึกษาของท่านประธานหมาก็เหนือกว่าเหยียนตี้และหวงตี้⁶

ประธานหม่าท่านเกิดมาเป็นชานา จับอาวุธขึ้นต่อสู้เพื่อประชาชน ใช้คนน้อยเอาชนะคนมาก ใช้คุณธรรมและปัญญาปราบปรามทรชน ตลอดชีวิตท่านผ่านศึกใหญ่มานับร้อย แทบไม่เคยพราชัย ทั้งศึกในสนามรบและศึกทางการเมืองในขณะที่เหยียนตี้และหวงตี้ เกิดมาเป็นหัวหน้าเผ่าที่ยิ่งใหญ่มีไพร่พลเหลือคณานับ ยังต้องรวมหัวกันรุมกินโต๊ะ ถึงจะเอาชนะชื่อโหวและเผ่าเล็กๆของเขาได้ แต่ประธานหม่าท่านคนเดียวก็เอาชนะเจียงไคเช็คและพวกจักรวรรดินิยมได้ทั้งแผ่นดิน

- ด้านภารกิจบุกเบิกแผ่นดิน งานใหญ่และผลงานของท่านประธานหม่า เหนือล้ำยิ่งกว่าทั้งอ๋องและอู่อ๋อง⁷

ทั้งอ๋องและอู่อ๋อง ต้องอ้างมติฟ้า ใช้คุณธรรมและกำลังปราบปรามทรราชย์เจี๋ยและโจ้ว แต่พวกพระองค์ก็ยังต้องใช้สวรรค์ช่วยเหลือจึงจะครองแผ่นดินได้ อีกทั้งพระองค์ยังเป็นเชื้อสายสามนตราช จึงระดมไพร่พลสามนตราชทั่วแผ่นดินให้มารับใช้และโค่นล้มเจี๋ยกับโจ้วได้ ในขณะที่ประธานหม่า ท่านก็เป็นเพียงชาวบ้านธรรมดา ใช้เพียงสามารถเกาะกุมใจวงประชา จนสามารถโค่นทรราชย์เจี๋ยไคเช็คได้ เรียกว่าประธานหม่าสร้างมติฟ้าขึ้นมาเองด้วยใจประชาชนนี้แลครับ ไม่ต้องพึ่งเหล่าเทพเหล่าเซียน หรือเป็นเชื้อสายสามนตราช แบบพระเจ้าทั้งและอู่อ๋อง

- สิ่งที่ท่านประธานหม่า มอบไว้ให้แก่ประเทศจีนและประวัติศาสตร์ ก็เหนือกว่า สู่ยเหริน, หวงตี้, ต้าอวี และเสินหนง⁸

ประธานหม่าท่านสร้างประเทศจีนขึ้นมาใหม่ ปรับปรุงแนวคิดการรังสรรค์สังคมนิยมของมาร์กซ์ให้เหมาะกับประเทศกึ่งศักดินา กึ่งเมืองขึ้นอย่างจีน ทั้งแนวทางอันถูกต้องในการพัฒนาของมนุษยชาติสู่สังคมคอมมิวนิสต์เอาไว้ให้แก่อนุชนรุ่นหลัง เมื่อเทียบกับของเล็กๆน้อยๆที่พวกจักรพรรดิในนิทานดึกดำบรรพ์อย่าง สู่ยเหรินที่อ้างว่าค้นพบไฟ, หวงตี้ที่คิดการทอผ้าไหมและรถศึก, ต้าอวีที่ใช้เวลาตั้งสิบปี ทำได้แค่แก่น้ำท่วม หรือเสินหนงที่คิดค้นไถแล้ว ผลงานของประธานหม่าเหนือล้ำกว่าพวกท่านมาก

⁶ เหยียนตี้และหวงตี้ เป็นพี่น้องกัน เป็นผู้นำชนเผ่าที่มีชื่อเสียงที่สุดบนน้ำหวงเหอ

⁷ ทั้งอ๋องและอู่อ๋อง เป็นฮ่องเต้ ปราบปรามทรราชย์

⁸ สู่ยเหริน, หวงตี้, ต้าอวี และเสินหนง คือ ผู้นำคนสำคัญๆที่ได้มีส่วนสำคัญในการช่วยพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคมในยุคบรรพกาล

สาเหตุที่นำมาสู่การสิ้นสุดอำนาจของประธานเหมา

หากกล่าวถึงเหตุการณ์การปฏิวัติวัฒนธรรมบนแผ่นดินใหญ่ตลอด 10 ปี คือ ในช่วง ค.ศ.1966-1976 แล้ว คงไม่มีใครไม่รู้จักการรวมตัวของกลุ่มบุคคลที่ใช้ชื่อว่า แก๊ง 4 คน (四人帮) ที่รวมตัวกันหลังการปฏิวัติวัฒนธรรมเริ่มต้นไปได้ระยะหนึ่ง แก๊ง 4 คนประกอบด้วย เจียงซิง เหยาเหวินหยวน จางซุนเจียว และหวังหง - เหวิน ที่เข้ามารวมตัวกันอย่างจริงจังเมื่อการปฏิวัติดำเนินไปช่วงหนึ่งแล้ว แต่ก่อนหน้านั้นบทบาทและความทะเยอทะยานของแต่ละคนในการช่วงชิงอำนาจก็ไม่ค่อยไปกว่ากันเลย โดยเฉพาะตัวการใหญ่ที่เป็นหญิงตัวเล็กๆ นามเจียงซิง ที่เธอได้สร้างความทุกข์ลำเค็ญไปทั่วทุกหย่อมหญ้าบนแผ่นดินจีน ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม กระทั่งแม้แต่นักปฏิวัติแท้ที่รบเคียงบ่าเคียงไหล่เหมาเจ๋อตุง ปัญญาชน ไปจนถึงชาวบ้านระดับรากหญ้า ส่งผลให้มีคนตายเพราะนโยบายของเธอหลายพันคน (ทวิป วรดิกล , 2545 : 453)

แก๊ง 4 คน เป็นกลุ่มที่ต่อต้านการปฏิวัติวัฒนธรรมของเหมาเจ๋อตุง ซึ่งในขณะนั้นมีกลุ่มของหลินเปียวที่ต่อต้านการปฏิวัติวัฒนธรรมเช่นเดียวกัน แก๊ง 4 คนนั้นมีพลังเกินกว่าที่เหมาเจ๋อตุงจะคาดหมายมาก่อนและไม่อาจเข้าควบคุมได้ ก่อให้เกิดความขัดแย้งมาเป็นเวลานาน และสังคมจีนในยุคนี้เกิดความเสียหายและถูกทำลายอย่างใหญ่หลวง ถือได้ว่าแก๊ง 4 คนนั้น ลดทอนอำนาจของเหมาเจ๋อตุงโดยตรง นางเจียงซิงกับพรรคพวกได้ทำลายชื่อเสียงของเหมาเจ๋อตุง จัดตั้งกลุ่มประชาชนส่วนหนึ่งมาประท้วง สร้างความเสื่อมเสียให้การปกครองของเหมาเจ๋อตุงในขณะนั้น

ในปี 1976 หลังอสังกรรมของเหมาเจ๋อตุง เมื่อสิ้นเหมาเจ๋อตุง คนคอยคุ้มครองฝ่ายเจียงซิงก็หมดไป แก๊งสี่คนมีแผนช่วงชิงอำนาจสูงสุดของทั้งจากพรรคคอมมิวนิสต์จีนและรัฐบาล แต่นำเสียดายที่ไม่สำเร็จ กลับกลายเป็นว่าทั้งสี่ต้องถูกจับกุมและสูญสิ้นอำนาจไปในเดือนตุลาคมปีเดียวกันนั่นเอง (บุญศักดิ์ , 2550 : 381)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า เหมาเจ๋อตุง ได้สร้างผลงานมากมายให้แก่ประเทศจีนก่อนหมดอำนาจลง เหมาเจ๋อตุงได้นำประเทศเข้าเป็นพันธมิตรกับสหภาพโซเวียต ก่อนจะแยกตัวมาภายหลัง เขายังเป็นผู้นำให้เกิดการปฏิวัติวัฒนธรรม เหมาเจ๋อตุงได้รับการยกย่องให้รวมประเทศจีนเป็นปึกแผ่นอีกครั้ง หลังจากตกอยู่ใต้อิทธิพลของต่างชาติตั้งแต่สงครามฝิ่น ในประเทศเขาถูกเรียกว่า ประธานเหมา (Chairman Mao) เขาแวดล้อมด้วยลูกขุนพลอวยพยกและมีอิสระที่จะดำเนินตามความคิด ซึ่งมีน้อยคนนักที่จะคาดเดาปลายทางได้

ประชากรมากกว่า 1 ล้านคนถูกฆ่าหรือถูกจำคุกโดยขบวนการเรดการ์ดในปลายยุค พ.ศ. 2503 ตอนนี้เหมาเจ๋อตุงหาวิธีการที่จะเปิดประเทศจีนสู่ประชาคมโลก เป็นการริเริ่มที่สำคัญครั้งสุดท้ายของเขา ด้วยลักษณะนิสัยที่ไม่เกรงกลัวสิ่งใด เขาหันเข้าหาศัตรูคือ สหรัฐอเมริกา โดยปี พ.ศ. 2515 เขาได้เชิญประธานาธิบดีริชาร์ด นิกสันแห่งอเมริกามาที่ปักกิ่ง เพื่อเข้าร่วมการประชุม เป็นการสนทนาครั้งแรกของทั้งสองประเทศในช่วงเวลาเกือบ 3 ทศวรรษ แต่สุขภาพเหมา ก็แยลง 18 กันยายน พ.ศ. 2519 เขาเสียชีวิตด้วยอายุ 83 ปี แต่เบื้องหลังความนิ่งเงียบของเขาทำให้เรารู้ว่าเขาอยู่เบื้องหลังการประหารประชากรร่วมชาติกว่า 10 ล้านคน

จากการศึกษาประวัติส่วนตัวแนวความคิดและบทบาทและผลงานต่างๆ อันเป็นรากฐานแก่ประเทศจีน โดยเฉพาะบทบาททางการเป็นผู้นำทางการเมืองของเหมาเจ๋อตุง โดยเปรียบเทียบกับทฤษฎีทางด้านผู้นำต่างๆ จะเห็นได้ว่าเหมาเจ๋อตุง ถือเป็นสุดยอดผู้นำทางการเมืองท่านหนึ่ง ความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของประเทศจีนสู่การเป็นจีนยุคใหม่ที่เหมาเจ๋อตุง ได้มีบทบาทในหลายๆ ด้าน ซึ่งทำให้ท่านเหมาเจ๋อตุง ได้รับการยอมรับจนได้เป็นประธานาธิบดีของประเทศจีน จนได้นานนามว่า “ฮ่องเต้ นักปฏิวัติ” โดยเฉพาะในยุคที่เรียกว่า “ การปฏิวัติวัฒนธรรม ” โดยที่ตำแหน่ง “ฮ่องเต้” นี้เป็นที่ยกย่องว่าสูงสุดและใหญ่ยิ่งที่สุดของกษัตริย์จีนตามที่เคยมีมาในอดีต ด้วยเพราะในความสามารถของท่าน ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลประการใด คงเป็นเพราะพรสวรรค์ในตัวท่าน ที่ท่านเกิดมาเพื่อปลดปล่อยความลำบากยากเข็ญให้กับประชาชนชาวจีน ในฐานะผู้สถาปนาจีนใหม่ขึ้นมาภายใต้ระบอบสังคมนิยมและสถาปนาระบอบสาธารณรัฐขึ้นมา

จากการวิเคราะห์ชีวประวัติเหมาเจ๋อตุง จะเห็นได้ว่าไม่ว่าการใช้ชีวิตส่วนตัวหรือการบริหารประเทศเหมาเจ๋อตุงจะเป็นคนที่รู้จักวิเคราะห์สถานการณ์วิเคราะห์เหตุการณ์ด้วยเหตุและผลมา โดยตลอด โดยสติปัญญา ความอดทน มุ่งมั่น วิสัยทัศน์และความตั้งใจจริง รวมทั้งความคิดอย่างเป็นระบบและเป็นขั้นเป็นตอน ตามแบบฉบับของเขาที่ได้ดำเนินชีวิตและการบริหารประเทศจีน รวมแล้วนานกว่า 83 ปี จะเห็นได้

ว่าการบริหารประเทศของเหมาเจ๋อตงมีการวิเคราะห์และหาเหตุผลอยู่เสมอมา ถึงแม้ว่าท่านจะถึงแก่กรรมไปแล้วก็ตาม ท่านได้ทิ้งสิ่งหนึ่งที่เป็นสิ่งสำคัญยิ่งแก่ประชาชนชาวจีน เพื่อไม่ให้สิ่งที่ท่านทำมาทั้งชีวิตไม่ให้เสียเปล่า โดยทิ้งไว้ให้กับยอดขุนศึกของท่านได้นำมาแก้ไขปัญหาได้อีก ขอยกตัวอย่าง กรณีแก๊ง 4 คน คือ เรื่องแก๊งสี่คนคือการชิงรักหักสวาท หักเหลี่ยมอำนาจกันระหว่างคนมีเหลี่ยมกับคนไม่มีเหลี่ยม เป็นเกมหักเหลี่ยมด้วยเล่ห์กลการเมืองที่ลึกซึ้งพิศกับยุคก่อนๆ ที่ว่ากันซึ่งหน้า ประธานเหมาเจ๋อตงจึงได้ใช้เป็นที่คิดอ่านวางแผนกำจัดแก๊งสี่คน คืนความสงบสุขสู่ประเทศจีน แผนกำจัดแก๊งสี่คนก็คือแผนการเดียวกันกับแผนการที่จูกัดเหลียงขงเบ้งกำหนด ขึ้นเพื่อกำจัดอุยเอี้ยน นายพลผู้เป็นทหารเสือและทหารเอกของกองทัพเสฉวน ที่ร่วมทัพบุกแคว้นเว่ยกับขงเบ้งในครั้งสุดท้าย

เหตุการณ์นี้ได้ประจักษ์ต่อประชาชนจีนเป็นสิ่งสุดท้ายที่ประธานเหมาเจ๋อตงได้มอบเป็นของขวัญให้แก่ประชาชนจีน เพื่อป้องกันไม่ให้สิ่งที่ท่านทุ่มเทมาทั้งชีวิตต้องไม่สูญเปล่า เพราะด้วยความปรีชาและความสามารถทางการเมืองของท่านเหมาเจ๋อตง นั่นเอง

สรุป

ในปี ค.ศ.1966-1976 เหมาเจ๋อตุง ดำเนินการ “การปฏิวัติวัฒนธรรม” (Cultural Revolution) เพื่อนำพรรคคีนสู่รากฐานและฟื้นฟูอำนาจที่อ่อนลงของตน ทำให้จีนกระโจนเข้าสู่ยุคกลียุค การปฏิวัติครั้งนั้นมีจุดมุ่งหมายให้จีนเป็นประเทศสังคมนิยมเต็มขั้น ไร้ชนชั้น และยึดเชื้ออยู่ร่วม 10 ปี ทำให้มีคนล้มตายมหาศาล และในปี 1966 เนื่องจากเกิดปัญหาด้านสถานการณ์การต่อสู้ระหว่างชนชั้นภายในประเทศจีนอย่างรุนแรง เหมาเจ๋อตุงจึงได้ก่อการ “ปฏิวัติวัฒนธรรม” ขึ้น ซึ่งการเคลื่อนไหวดังกล่าวนี้ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงประเทศจนแทบเรียกได้ว่า “บ้าคลั่ง” เลยกทีเดียว เนื่องจากสังคมนิยมถูกควบคุมด้วยกลุ่มต่อต้านการปฏิวัติจากสองกลุ่มคือ ของนายหลินเปียวและนางเจียงชิง และมีพลังเกินกว่าที่นายเหมาเจ๋อตุงจะคาดหมายมาก่อนและมีอาจเข้าควบคุมได้ จนกระทั่งก่อให้เกิดความยึดเหี่ยวมาเป็นเวลานานถึง 10ปี ทำให้สังคมนิยมถูกทำลายและเสียหายอย่างใหญ่หลวงในด้านต่างๆ

ระหว่างการปฏิวัติวัฒนธรรม เหมาเจ๋อตุงก็เคยพยายามเข้ายับยั้งปัญหาและแก้ไขข้อผิดพลาดบางประการให้เป็นรูปธรรม จนสามารถเข้าชี้แจงการต่อสู้และทำลายกลุ่มต่อต้านปฏิวัติของนายหลิน เปียวลงได้ ทำให้ความทะเยอทะยานของนางเจียง ชิงและนายจาง ซุนเจียวที่มุ่งที่จะช่วงชิงอำนาจขึ้นสูงสุดนั้นไม่สามารถบรรลุความเป็นจริงได้เกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศ เหมาเจ๋อตุงได้รับการยกย่องให้รวมประเทศจีนเป็นปึกแผ่นอีกครั้ง หลังจากตกอยู่ใต้อิทธิพลของต่างชาติตั้งแต่สงครามฝิ่น ในประเทศเขาถูกเรียกว่า “ประธานเหมา” (Chairman Mao) แต่เขาปกครองประเทศจีนและก็มีป้ายปรากฎคำวิพากษ์วิจารณ์ต่อพรรคคอมมิวนิสต์เป็นครั้งสุดท้ายที่เหมาเจ๋อตุงจะขอความคิดเห็นกับประชาชนจีน ไม่ช้าหลังจากนั้นเขาก็กำจัดคนที่ออกมาพูดอย่างอำมหิต คนหลายแสนคน ถูกระบุว่า เป็นพลเรือนฝ่ายขวาและถูกไล่ออกจากงานคนหลายหมื่นคนถูกส่งเข้าคุก แต่เหมาเจ๋อตุงไม่สนใจอีกต่อไป เขาแวดล้อมด้วยลูกขุนพลอยพยักและมีอิสระที่จะดำเนินตามความคิด ซึ่งมีน้อยคนนักที่จะคาดเดาปลายทางได้ ปี พ.ศ. 2501 เหมาเจ๋อตุงออกจากปักกิ่งไปเยือนชนบท เขาหมดความอดทนกับความเปลี่ยนแปลงที่ล่าช้าและกังวลว่าการปฏิวัติจะสูญเสียความต่อเนื่อง เขารู้สึกว่าถึงเวลาเปลี่ยนแปลงประเทศ

ฤดูหนาว ปี พ.ศ. 2502 ผลจากความทะเยอทะยานของเหมาเจ๋อตุง ทำให้จีนตกอยู่ในภาวะลำบาก คนทั้งหมู่บ้านเสียชีวิตด้วยความอดอยากเมื่อประชาชนไม่มีอะไรจะกิน เขาก็กินร่างของคนที่ยังชีพ ไม่มีใครทราบว่าลัทธิการกินเนื้อมนุษย์ได้แพร่ขยายไปอย่างไร แต่ผู้คนราว 40 ล้านคนต้องเสียชีวิตด้วยความหิวโหย ระหว่างปี พ.ศ. 2502 - 2504 ความสับสนกระจายไปทั่วจีนราวกับพายุขบวนการร้ายกาจถูกตั้งขึ้นเพื่อ

กําจัดผู้ที่เป็นกลางทางการเมือง ขบวนการรํายกาจครอบงําไปทั้งประเทศ ปลายยุค พ.ศ. 2503 มีประชากรมากกว่า 1 ล้านคนถูกฆ่าหรือถูกจําคุกโดยขบวนการรํายกาจ ขบวนการรํายกาจถูกปลดหลังจากหลายปีแห่งความวุ่นวายในจีน

นอกจากนี้ยังมีกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญซึ่งผลักดันให้เกิดปฏิวัติวัฒนธรรมจีนที่ต้องพูดถึง คือสมาชิก 4 คน ที่ถูกเรียกว่าแก๊งสี่คน(Gang of four) ได้แก่ มาดามเจียง ชิง ภริยาประธานเหมาเจ๋อตุง หวัง หงเหวิน จาง ซุนเฉียว และเหยา เหวินหยวน ที่สร้าง ความวุ่นวายให้กับประเทศจีน และเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เหมาเจ๋อตุงถูกลดอำนาจลง

บรรณานุกรม

นิพิท สุระยกานต์. **เหมา เจ๋อ ตุง และความคิดของเขา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จงเจริญการพิมพ์, 2517.

สำนักข่าวโนวอสตี. **จีนภายหลังเหมา**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักข่าวโนวอสตี, 2522.

กฤษณ์ วรางกูร. **เหมาวิจารณ์ตนเอง**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : พลัปลีง, 2521.

บุญชัย ใจเย็น. **คนสร้างชาติ “เหมา เจ๋อ ตุง”**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ปราชญ์, 2555.

ทวีป วรดิถก. **เหมาเจ๋อตง ฮองเติงนักปฏิวัติ**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : มติชน, 2545.

ประเวศ ศรีพิพัฒน์. **สาธารณรัฐประชาชนจีน และชีวประวัติของเหมาเจ๋อตุง**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2517.

หลิวป้อเจิงและคณะ. **ประวัติศาสตร์การเดินทัพ ๒๕,๐๐๐ ลี้**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : นที, 2522.

ทวีป วรดิถก. **เหมาเจ๋อตง และการปฏิวัติจีน**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : เจได, 2541.